

одного об'єкта або феномену дійсності з огляду на прагматичну мету, яка реалізується в художньому просторі.

Список використаних джерел:

1. Воробйова О. П. Когнітивна поетика : здобутки і перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2004. Вип. 635. С. 18–22.
2. Женетт Ж. Повествовательный дискурс : в 2 т. Москва : Изд-во Сабашниковых, 1998. Т. 2 : Фигуры П. М. 280 с.
3. Потапенко С. І. Мовна особистість у просторі медійного дискурсу (досвід лінгвокогнітивного аналізу): монографія. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2004. С. 359.
4. Croft W. *Cognitive Linguistics*. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 256 p.
5. Langacker R. W. *Cognitive Grammar. A Basic Introduction*. Oxford : Oxford University Press, 2008. 562 p.
6. Stockwell P. *Cognitive Poetics : An Introduction*. London : Routledge, 2002. 208 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-272-5-28>

Омелюх І. В.,

*аспірантка кафедри українського мовознавства
і прикладної лінгвістики*

*Навчально-наукового інституту української філології
та соціальних комунікацій*

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НІКНЕЙМІВ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА БОЛГАРСЬКОЇ МОВ)

Суспільно-політичні події, цифровізація та комп'ютеризація змусили людство сприймати світ по-новому – онлайн. До Всесвітньої павутини долучається багато користувачів, що спричинює збільшення кількості акаунтів у соціальних мережах, чатах, форумах, на віртуальних платформах тощо. Особливості інтернет-спілкування вивчають у межах комп'ютерного дискурсу [1, с. 6]. До об'єкта дослідження комп'ютерного дискурсу належать нікнейми як засіб самопрезентації під час онлайн-спілкування [3, с. 136]. Користувачі

часто вдосконалюють та змінюють своє інтернет-ім'я, тому нікнейми та їхня еволюція цікавлять багатьох науковців. Нікнейми проаналізовані як лексичні одиниці, що належать до різних стилів та реєстрів [2, с. 40], перебувають у полі дослідження англіцизмів, постають як нові або вигадані слова [2, с. 37] тощо.

Мета дослідження – виявити семантичні та структурні особливості нікнеймів в українській і болгарській мовах. Предметом дослідження є спільні і відмінні риси в структурі та семантиці нікнеймів через їх зіставлення в обох мовах. Методом суцільної вибірки з YouTube зібрано найменування авторів коментарів до новин (випуск вечірніх новин в Україні «ТСН. Підсумковий вечірній випуск новин» за 29–30.09.2022 р. та в Болгарії «Новините на NOVA» за 29–30.09.2022 р.). Усього проаналізовано 150 одиниць: 84 нікнейми болгарської та 66 – української мов.

Із погляду семантики досліджувані нікнейми розподілено на такі, що мають лексичне значення, і ті, що позбавлені лексичного значення. Серед нікнеймів, які мають лексичне значення, виокремлено найменування, що позначають ім'я та прізвище, указують на рід занять чи вид діяльності, суспільно-політичну позицію, рекламу. Антропоніми становлять переважну кількість нікнеймів у зіставлюваних мовах (82 % української та 81 % болгарської мов). Їх диференційовано на семантичні підгрупи:

– ім'я та прізвище (70 % в українській та 75 % у болгарській мовах від загальної кількості найменувань антропонімів), напр.: *Дойчин Гаврилов, Todor Hristov, Василь Зонін, Олег Бойко*;

– нікнейми, які містять схожі ім'я та прізвище, постаючи своєрідними повторами (напр.: *stanko stantchev, Stamat Stamatov, Petar Petrov*); без коментарів автора цих антропонімів неможливо дізнатися, чи це справжнє ім'я та прізвище, чи вигадане [у болгарській мові такі конструкції кількісно переважають (13 %) над українськими нікнеймами (4 %)];

– вигадане ім'я та прізвище (4 % в українській мові, у болгарській таких конструкцій не зафіксовано), напр.: *Орися Ясниська*.

Серед нікнеймів, що мають лексичне значення, зафіксовано одиниці, які позначають:

– рід занять чи вид діяльності користувачів, напр.: *pmc.videos, Trend Music Bg* у болгарській та *Information War 2022* в українській мовах;

– суспільно-політичну позицію, напр.: *Политическите партии са минало* в болгарській та *BEZ VIZ, The WAR, WarOne* в українській мовах;

– самопрезентацію із вказівкою на якості характеру, зовнішності, напр.: *top of the top, raptor5630* у болгарській та *Беатриче, black, tea for one* в українській мовах;

– рекламу, напр.: *User Comfy, Comfy Ua* в українській мові.

Серед отриманих нікнеймів обох мов виявлено такі, що містять указівку на країну походження, напр.: *Trend Music Bg, Comfy Ua*. Найменування, що мають лексичне значення (окрім ім'я та прізвища), становлять 17 % в українській та 12 % у болгарській мовах.

У болгарській мові виявлено 7 % нікнеймів, які не мають лексичного значення або семантику яких неможливо встановити без коментарів чи пояснень автора, напр.: *id, str, L D*. В українській мові такі одиниці становлять 1 %, напр.: *M*.

Із погляду структури нікнейми класифіковано за системою письма (оскільки в порівнюваних мовах загальноприйнята кирилиця) та кількістю компонентів. У болгарській мові за способом письма переважає латиниця (87 %), напр.: *Julian Vulche, Evelina Avramova, Stoyan Paftiyski, Deniz Ada*, тоді як в українській мові – кирилиця (62 %), напр.: *Оксана Мартінс, Олег Бойко, Василь Зонін, Тоха*.

За кількістю компонентів виявлено монокомпонентні та полікомпонентні конструкції. Їхня частка в порівнюваних мовах суттєво не відрізняється (монокомпонентні 6 % у болгарській та 7 % в українській мовах; полікомпонентні – 94 % в болгарській та 93 % в українській мовах).

Полікомпонентні нікнейми класифіковано на:

– двокомпонентні, що становлять 84 % в болгарській (напр.: *Дойчин Гаврилов, Боко Боко*) та 88 % в українській (напр.: *Владислав Токар, Макс Pinchuk*) мовах;

– трикомпонентні, що охоплюють 6 % у болгарській (напр.: *Krasimir Tsvetkov Raev, Pepi Gangsta W*) та 5 % в українській (напр.: *princesa.anastasiyalitvinova, Information War2022*) мовах;

– чотирикомпонентні нікнейми в болгарській мові становлять 4 % (напр.: *fleksa Gpaly under problem, Политическите партии са минало*), а в українській мові таких структур не виявлено.

Отже, за семантичними особливостями в порівнюваних мовах виокремлено однакові лексичні групи, є незначні відмінності лише щодо кількісних показників нікнеймів. У болгарській мові не виявлено найменувань, що означають вигадане ім'я та прізвище. За системою письма в болгарських інтернет-найменуваннях переважає латиниця, а в українській – кирилиця. Досліджувані конструкції з погляду структури диференційовано на монокомпонентні та полікомпонентні одиниці. В українській мові не виявлено чотирикомпонентних нікнеймів.

Перспективу подальших наукових пошуків може окреслити дослідження прагматичних особливостей порівнюваних нікнеймів.

Список використаних джерел:

1. Карпенко М. Ю. Лінгвістичні особливості інтернет-дискурсу. *Мова*. 2016. № 26. С. 5–11.
2. Федорів М. Л. Про особливості комп'ютерного дискурсу. *Наукові записки НАУКМА*. Київ, 2003. Т. 22. Ч. I. С. 32–43.
3. Шестакова О. М. Нікнейм як засіб конструювання віртуальної ідентичності в електронному дискурсі чата. *Вісник СумДУ*. Суми, 2009. С. 135–138.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-272-5-29>

Попова О. А.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри слов'янської філології*

*Навчально-наукового інституту філології та журналістики
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

Семенов О. М.,

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови і літератури*

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

МОВЛЕННЄВИЙ ЖАНР ЗВЕРТАННЯ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Дослідження міжособистісного спілкування, моделювання поведінки мовної особистості, встановлення умов і закономірностей ефективної мовленнєвої ситуації залишається актуальною проблемою як мовознавчих, так і педагогічних досліджень. У сучасних наукових дослідженнях звертання розглядається не лише у контексті граматики, а й як компонент комунікативного акту. Звертання, виконуючи функції встановлення та підтримання контакту, забезпечує умови комфортності інтерперсонального спілкування. У працях, присвячених педагогічному дискурсу, звертання розглядається в аспекті проблем мовленнєвої взаємодії комунікантів, налагодження й утримання контакту, ефективності висловлювання.